

KPMG Accountants N.V.
Postbus 74500
1070 DB Amsterdam

Laan van Langerhuize 1
1186 DS Amstelveen
Telefoon (020) 656 7890
www.kpmg.nl

NBA
Consultatie-wet-en-regelgeving@nba.nl

Amstelveen, 15 juli 2022

Betreft: Reactie consultatiedocument 'Rapporteren over continuïteit in de controleverklaring'

Geachte heer, mevrouw,

Wij maken graag gebruik van de door u geboden gelegenheid om te reageren op het consultatiedocument 'Rapporteren over continuïteit in de controleverklaring'. Wij hebben de door u geformuleerde consultatievragen als basis voor onze reactie gehanteerd. In deze brief gaan wij specifiek in op de vragen 1, 5, 7 en 8. Met betrekking tot de overige vragen hebben wij geen opmerkingen.

Wij staan positief tegenover grotere transparantie in onze communicatie ten aanzien van onderwerpen die maatschappelijk van belang worden geacht, zoals continuïteit.

Het invoeren van de voorgestelde rapportering door de accountant over continuïteit zal naar onze mening leiden tot een beter inzicht in de werkzaamheden die de accountant dienaangaande verricht. Wel willen wij benadrukken dat in geval er geen serieuze bedreiging van de continuïteit aanwezig is, een (te) lange diepgaande toelichting over de door de accountant uitgevoerde werkzaamheden, ten onrechte de suggestie kan wekken dat de werkzaamheden van de accountant verder gaan dan risicoanalyse en evaluatie, waaronder inlichtingen inwinnen, van de beoordeling door het management, zoals door paragrafen 10 tot en met 15 van standaard 570 in deze situatie is voorgeschreven.

Zie hiervoor ons antwoord op vraag 3.

Vraag 1. Zijn de verschillende scenario's binnen het continuïteitscontinuüm en de uitwerking hiervan voor u voldoende duidelijk (hoofdstuk 4)?

De verschillende scenario's binnen het continuïteitscontinuüm zijn in hoofdstuk 4 weergegeven conform de Continuïteitsgids van de NBA. In dit continuïteitscontinuüm zijn meerdere begrippen opgenomen als omschrijving van de situatie waar er sprake is van onzekerheid van materieel belang omtrent de continuïteit, namelijk: "serieuze zorgen", "gerede twijfel" en "ernstige onzekerheid over continuïteit". Deze begrippen hebben echter in het taalgebruik een verschillende zwaarte en leiden mogelijk tot onduidelijkheden voor de praktijk.

In de Continuïteitsgids is in de beschrijvingen van de verschillende stadia van het continuïteitscontinuüm meer toelichting en nuance gegeven. Deze toelichtingen ontbreken echter in de handreiking, waardoor de toepassing van het scenario van onzekerheid van materieel belang omtrent de continuïteit onvoldoende duidelijk is.

Wij adviseren om zo veel mogelijk consistentie in de gehanteerde begrippen te hanteren.

NBA

Betreft: Reactie consultatiedocument 'Verplichte rapportering over fraude en continuïteit in de controleverklaring' Reactie consultatiedocument 'Verplichte rapportering over fraude en continuïteit in de controleverklaring'

Amstelveen, 15 juli 2022

Vraag 3. Vindt u dat het rapporteren over werkzaamheden gericht op de toegepaste continuïteitsveronderstelling in verkorte vorm meerwaarde heeft wanneer – zie scenario 1 van hoofdstuk 4.1 van de handreiking - geen omstandigheden of gebeurtenissen zijn geïdentificeerd die gerede twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de entiteit om haar continuïteit te handhaven?

In de situatie dat geen omstandigheden of gebeurtenissen zijn geïdentificeerd die gerede twijfel kunnen doen ontstaan over de continuïteit, zullen de werkzaamheden van de accountant conform paragrafen 10 tot en met 15 van controlestandaard 570 beperkt zijn tot risicoanalyse en evaluatie, waaronder inlichtingen inwinnen, van de beoordeling door het management. In deze gevallen legt het opnemen van een (te) lange diepgaande beschrijving van werkzaamheden een te grote nadruk op het onderwerp continuïteit, terwijl er geen sprake is van verhoogd risico. Het uitgebreid opnemen van de werkzaamheden over continuïteit wekt mogelijk de verkeerde indruk bij de gebruiker, dat dit onderwerp blijkbaar bijzondere aandacht in de accountantscontrole heeft gevraagd. Wij kunnen ons namelijk voorstellen dat in bepaalde situaties de accountant vanwege de aard van de onderneming en wijze waarop deze is gestructureerd en georganiseerd, de accountant heel snel kan concluderen dat er niets aan de hand is. Dit zou de accountant bijvoorbeeld in twee zinnen kunnen uiteenzetten. De voorbeeldtekst voor dit scenario suggereert echter dat een uiteenzetting van 4 tot 5 procedures de norm is. We stellen daarom voor om ook zo'n variant van twee zinnen als voorbeeldtekst voor scenario 1 aan de handreiking toe te voegen.

Vraag 7. Heeft u bezwaren tegen de inhoud van de voorbeeldteksten (in de bijlagen)?

Met betrekking tot de voorbeeldteksten in bijlage 1 merken wij op dat hierin werkzaamheden opgenomen zijn die verder gaan dan op basis van controlestandaard 570 wordt vereist of mogelijk in de hand werken dat de accountant meer toelichting geeft dan het management in de jaarrekening heeft opgenomen.

Zo is er in de voorbeeldteksten in bijlage 1 is voor scenario 1 (geen serieuze bedreiging van de continuïteit) opgenomen: het evalueren van de kasstromen voor de periode van tenminste twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening. In controlestandaard 570 is sprake van 'basis' werkzaamheden (paragrafen 10 tot en met 15) voor de risico-inschatting en het evalueren van de beoordeling door het management. De periode voor deze 'basis' werkzaamheden beslaat volgens paragraaf 13: "twaalf maanden vanaf de einddatum van de financiële overzichten". Alleen indien er gebeurtenissen of omstandigheden worden geïdentificeerd, is er in paragraaf 16 sprake van aanvullende controlewerkzaamheden (waarvoor in de praktijk ook een langere periode wordt gehanteerd en de kasstroomprognose diepgaander wordt geëvalueerd). De voorbeeldtekst in bijlage 1 voor scenario 1 suggereert daarmee een langere periode en diepgaander beoordeling dan vereist wordt door de standaard 570.

In de voorbeeldteksten voor scenario 2 (onzekerheid over continuïteit) is onder andere de beschrijving opgenomen van de belangrijkste uitgangspunten en veronderstellingen van het management, bijvoorbeeld "een worst case scenario waarbij het bestuur uitgaat van een daling van 30% van de omzet zonder een evenredige daling op de bedrijfskosten; de toekomstige

NBA

Betreft: Reactie consultatiedocument 'Verplichte rapportering over fraude en continuïteit in de controleverklaring' Reactie consultatiedocument 'Verplichte rapportering over fraude en continuïteit in de controleverklaring'

Amstelveen, 15 juli 2022

prijswontwikkeling van de belangrijkste producten evenals de ontwikkeling van het marktaandeel". Aangezien dergelijke informatie concurrentiegevoelig kan zijn en de verslaggevingsregels de opname van dergelijke informatie niet verplicht, is de beschrijving van een worst case scenario door het management in de jaarrekening meestal minder expliciet. De accountant dient ervoor te waken dat in de controleverklaring niet meer informatie over de uitgangspunten van het management wordt verstrekt dan het management in de jaarrekening heeft toegelicht. Tegelijkertijd dient de accountant te beoordelen of het management wel voldoende transparant is over de gehanteerde uitgangspunten en veronderstellingen en de verslaggevingsregels de opname van dergelijke informatie niet verplicht.

Wij adviseren u de voorbeeldteksten in lijn te brengen met de door controlestandaard 570 vereiste werkzaamheden (rekening houdend met de 'basis' en 'aanvullende' werkzaamheden) en bij de voorbeeldteksten de accountant erop te wijzen dat er in de controleverklaring geen informatie over de uitgangspunten en veronderstellingen kan worden opgenomen die niet zijn toegelicht in de jaarrekening. Tevens raden wij aan om de uitkomsten van de pilot ten aanzien van de rapportering over going concern in de controleverklaring zoals deze voor het boekjaar 2021 heeft plaatsgevonden te evalueren en de leerpunten mee te nemen. Tevens raden wij aan om de input van belanghebbenden zoals de VEB en Eumedion mee te nemen.

Vraag 8. Heeft u nog andere adviezen voor ons met betrekking tot de handreiking?

Aanvullend op de bepalingen in de handreiking, roepen wij de vraag op of de verslaggevingsvereisten in relatie tot het going concern statement in jaarrekening niet achterhaald zijn. Vanuit een ketenverantwoordelijkheid is te overwegen of er van het management niet een explicieter statement over continuïteit zou mogen worden verwacht zoals bijvoorbeeld in de UK plaatsvindt middels het viability statement. Deze overweging gaat verder dan de handreiking maar is naar onze mening in het kader van ketenverantwoordelijkheid een relevante discussie.

Tot slot

Wij bedanken u voor de gelegenheid om te reageren op uw consultatiedocument 'Rapporteren over continuïteit in de controleverklaring'. Tot nadere toelichting zijn we gaarne bereid.

Met vriendelijke groet,
KPMG Accountants N.V.

drs. S.J. Duiverman RA
Partner, Department for Professional Practice